

Rechtbank Den Haag
Zittingen van 1, 3, 15 en 17 december 2020
Zaaknummer: C/09/571932 19/379

PLEITAANTEKENINGEN DEEL II:
ONTVANKELIJKHEID
1 DECEMBER 2020

van mr. J. de Bie Leuveling Tjeenk, mr. N.H.
van den Biggelaar en mr. D. Horeman

inzake:

MILIEUDEFENSIE C.S. /
ROYAL DUTCH SHELL PLC

**1 DE NGO'S ZIJN NIET-ONTVANKELIJK IN DE COLLECTIEVE
ACTIE**

1.1 Inleiding

1. Milieudefensie c.s. zijn om verschillende redenen niet-ontvankelijk.¹ Allereerst ontbreekt het belang dat is vereist op grond van art. 3:303 BW, omdat toewijzing van de vorderingen geen effect zal hebben.² Zoals RDS in het openingspleidooi al noemde, blijkt onder meer uit het rapport van professor Mulder dat toewijzing van de vorderingen tegen RDS geen impact zal hebben op het wereldwijde niveau van CO₂-emissies.³ Wij komen op dit punt terug als wij toelichten waarom de vorderingen op inhoudelijke gronden niet toewijsbaar zijn.

---

¹ Onderdeel 4 CvA.

² Randnummer 344 en onderdeel 2.2.4 CvA. Zie ten aanzien van de individuele eisers ook randnummer 366-369 CvA.

³ **Productie RK-35**, het Mulder-rapport, par. 9-10.

2. In de tweede plaats voldoet de collectieve actie van de NGO's niet aan de vereisten van art. 3:305a BW.⁴ Er is namelijk geen sprake van gelijksoortige belangen zoals art. 3:305a BW⁵ vereist. De collectieve actie van de NGO's biedt daarom geen efficiënte en effectieve rechtsbescherming. Dat komt omdat de NGO's in deze procedure opkomen voor de belangen van in wezen iedereen op aarde.⁶ Of RDS jegens die achterban, de hele wereldbevolking, onrechtmatig handelt en of RDS kan worden veroordeeld te zorgen voor de reductie van CO₂-emissies die wordt gevorderd, valt niet te beoordelen. Daarvoor verschillen de omstandigheden van de mensen van verschillende continenten, van verschillende landen, van verschillende regio's binnen landen en zelfs op lokaal niveau te veel van elkaar. Daarbij speelt mede een rol dat het hier gaat om een collectieve actie tegen één private partij, RDS, die bovendien ziet op de wereldwijde activiteiten van de groep waarvan de partij de houdstermaatschappij is, de Royal Dutch Shell-groep. Dat laatste aspect maakt namelijk dat de verschillen tussen de mensen, al naar gelang waar zij wonen, voor de beoordeling van de ingestelde vorderingen zo relevant zijn dat die vorderingen zich niet in een collectieve actie laten beoordelen. Dat punt zal RDS vandaag verder toelichten.
3. Voordat RDS daartoe overgaat, merkt zij voor de volledigheid nog op dat als de rechtbank de NGO's toch ontvankelijk zou achten, gevolg daarvan is dat de particuliere eisers niet-ontvankelijk zijn in hun vorderingen. Het ontvankelijkheidsverweer van RDS houdt immers in dat de belangen en omstandigheden van de achterban van de NGO's – de wereldbevolking – te veel verschillen om in een collectieve actie te kunnen worden beoordeeld. Als de rechtbank daarover anders zou oordelen, dan hebben de vorderingen van de particuliere eisers ten

---

⁴ Onderdeel 4.2 CvA.

⁵ Met de inwerkingtreding van de wet afwikkeling massaschade in collectieve actie (WAMCA) is dit artikel gewijzigd. De WAMCA is op grond van het overgangsrecht echter niet van toepassing op deze procedure. De verwijzingen hierna zijn dus naar art. 3:305a BW (oud).

⁶ Zie met betrekking tot Milieudefensie bijvoorbeeld randnummer 155 Dagvaarding, waar zij erop wijst dat haar statuten belangenbehartiging op "mondiaal" niveau omvatten en dat deze "collectieve (rechts)belangen" worden nagestreefd met de vorderingen. Ook Greenpeace (randnummers 165, 185-186), Both Ends (randnummer 234, 2401-241, 255), Jongeren Milieu Actief (randnummer 260) en Action Aid (randnummer 268) wijzen op hun internationale activiteiten. De NGO's stellen verder ook op te komen tegen de wereldwijde gevolgen van het handelen van RDS, zie bijv. randnummer 62 Dagvaarding.

opzichte van de vorderingen van de NGO's geen toegevoegde waarde en ontbreekt om die reden het noodzakelijke belang.⁷

1.2 **Gelijksoortigheid van belangen in de zin van art. 3:305a BW: toetsingskader**

4. Art. 3:305a lid 1 BW stelt al vanaf de invoering daarvan in 1994 de eis dat de ingestelde rechtsvordering "strekt tot bescherming van gelijksoortige belangen". Daaraan is voldaan indien de belangen ter bescherming waarvan de rechtsvordering strekt, zich lenen voor bundeling, zodat een efficiënte en/of effectieve rechtsbescherming ten behoeve van de belanghebbenden kan worden bevorderd. Het gaat in de kern dus om twee aspecten die sterk met elkaar verweven zijn: (i) gelijksoortige belangen en (ii) een meer efficiënte en/of effectieve rechtsbescherming dan het geval is bij procederen op naam van de individuele belanghebbenden.⁸

5. De Memorie van Toelichting op art. 3:305a BW vermeldt:⁹

"Zijn de bij de procedure betrokken individuele belangen te divers, dan kan van bundeling geen sprake zijn. Slechts gelijksoortige belangen lenen zich voor bundeling."

6. De Memorie van Toelichting geeft ook verder inzicht in de vraag wanneer belangen voldoende gelijksoortig zijn. Volgens de wetgever is daarbij relevant of de desbetreffende feitelijke en rechtsvragen voor de betrokken individuen verschillend zijn, ook al is sprake van een gemeenschappelijk geschilpunt:¹⁰

"Het is derhalve mogelijk dat er weliswaar sprake is van een gemeenschappelijk geschilpunt, maar dat de bij dit geschilpunt betrokken rechtsvragen en feitelijke vragen per individu verschillend beantwoord moeten worden. De vraag of de aard van de vordering en de daarbij betrokken belangen bundeling mogelijk maken, is dan ook een van de criteria waaraan

---

⁷ Zie ook Rb. Den Haag 24 juni 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:7145 (*Urgenda/Staat*), r.o. 4.109.

⁸ *Kamerstukken II 1991-1992*, 22 486, nr. 3, p. 22-23.

⁹ *Kamerstukken II 1991-1992*, 22 486, nr. 3, p. 7.

¹⁰ *Kamerstukken II 1991-1992*, 22 486, nr. 3, p. 27.

getoetst dient te kunnen worden of een collectieve actie toelaatbaar is." (onderstreping toegevoegd, advocaten)

7. In het *Plazacasa* arrest heeft de Hoge Raad de toets verder uitgewerkt. Volgens de Hoge Raad is van de vereiste gelijksoortigheid sprake:¹¹

"[...] indien de belangen ter bescherming waarvan de rechtsvordering strekt, zich lenen voor bundeling, zodat een efficiënte en effectieve rechtsbescherming ten behoeve van de belanghebbenden kan worden bevorderd. Aldus kan immers in één procedure geoordeeld worden over de door de rechtsvordering aan de orde gestelde geschilpunten en vorderingen, zonder dat daarbij de bijzondere omstandigheden aan de zijde van de individuele belanghebbenden betrokken behoeven te worden."

8. Deze uitgangspunten zijn bij de invoering van de Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie nog eens bevestigd. In de Memorie van Toelichting bij het wetvoorstel dat uiteindelijk resulteerde in de nieuwe wet werd het volgende opgemerkt:¹²

"Ook moet het gaan om gelijksoortige feitelijke en rechtsvragen. [...] Waar het om gaat is of de collectieve vorderingen voldoende betrekking hebben op gelijksoortige feitelijke en rechtsvragen voor dezelfde gebeurtenis, zodat het de voorkeur heeft deze als één zaak af te wikkelen."

9. De minister heeft in de nota naar aanleiding van het verslag nog het volgende toegelicht dat de rechter zal:¹³

"[...] moeten beoordelen of deze vordering voldoet aan de vereisten uit artikel 3:305a lid 1 BW dat er sprake is van gelijksoortige belangen die zich lenen voor bundeling in een collectieve schadevergoedingsactie. Dit betekent dat de vragen voldoende gemeenschappelijk moeten zijn. Er moet

---

¹¹ HR 26 februari 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK5756 (*Stichting Baas in Eigen Huis/Plazacasa*), r.o. 4.2.

¹² *Kamerstukken II* 2016-2017, 34 608, nr. 3, p. 4.

¹³ *Kamerstukken II* 2017-2018, 34 608, nr. 6, p. 18.

zodanig geabstraheerd kunnen worden van de bijzonderheden van individuele gevallen, dat de beoordeling niet anders zou kunnen uitvallen dan in een individueel geval." (onderstreping toegevoegd, advocaten)

10. Dit betekent dat niet-ontvankelijkheid volgt, als (1) de betrokken belangen niet voldoende gelijksoortig zijn en (2) voor de beoordeling van de vorderingen nodig is om de bijzondere omstandigheden aan de zijde van de individuele belanghebbenden in de beoordeling te betrekken.

1.3 Milieudefensie c.s. moet aantonen dat zij aan de ontvankelijkheidseisen voldoet

11. Vooropgesteld moet worden dat op grond van de hoofdregel van art. 149 en 150 Rv het aan de eiser die op grond van art. 3:305a BW een rechtsvordering instelt, is om te stellen dat hij voldoet aan de ontvankelijkheidseisen genoemd in art. 3:305a lid 1 BW en, bij betwisting door de gedaagde, dat te bewijzen. Deze verdeling van de stelplicht en bewijslast volgt ook uit de memorie van toelichting bij de introductie van art. 3:305a lid 1 BW:¹⁴

"Het onderhavige wetsvoorstel geeft duidelijker aan hoe de bewijslast bij voorkeur over de partijen verdeeld moet worden. Een belangenorganisatie die voldoet aan de in lid 1 van artikel 305a geformuleerde vereisten is - als gezegd - in principe bevoegd ter bescherming van de belangen van anderen een rechtsvordering in te stellen. Op de organisatie [de belangenorganisatie, advocaten] rust bij verweer met betrekking tot deze in lid 1 genoemde vereisten de bewijslast ter zake."

12. Zie ook de toelichting bij het amendement van 27 oktober 1993, waarbij in art. 3:305a lid 1 BW de woorden 'de belangen' zijn vervangen door 'gelijksoortige belangen':¹⁵

---

¹⁴ Kamerstukken II 1991-1992, 22 486, nr. 3, p. 28.

¹⁵ Kamerstukken II 1993-1994, 22486, nr. 16.

"De voorgestelde constructie brengt voorts tot uitdrukking dat het aan de eiser is om aannemelijk te maken dat aan de hier gestelde specifieke voorwaarden is voldaan. De rechter bepaalt overigens aan de hand van de algemene regels van het bewijsrecht de bewijslast(verdeling)."

13. Zie in dit verband tevens de uitspraak van de rechtbank Oost-Brabant met betrekking tot *Stichting Privacy Claim*:¹⁶

"De stelplicht en de bewijslast met betrekking tot deze vereisten [de vereisten van art. 3:305a lid 1 BW, advocaten] rusten, bij betwisting door de gedaagde, op de rechtspersoon die de collectieve actie instelt."

14. Het is dus aan de NGO's om te stellen (en te bewijzen) dat hun vorderingen strekken tot bescherming van gelijksoortige belangen in de zin dat de betrokken rechtsvragen en feitelijke vragen voldoende gemeenschappelijk zijn en zich voor gemeenschappelijke beoordeling lenen. Het is ook aan de NGO's om te stellen (en te bewijzen) dat hun collectieve actie leidt tot een meer efficiënte en/of effectieve rechtsbescherming dan het geval is bij procederen op naam van de individuele belanghebbenden. In de dagvaarding hebben de NGO's op deze punten niet aan hun stelplicht voldaan.
15. Milieudefensie c.s. heeft bovendien in de dagvaarding de grondslag van haar vorderingen onvoldoende onderbouwd. Op de vorderingen van Milieudefensie c.s. is niet alleen Nederlands recht van toepassing. Milieudefensie c.s. heeft niets gesteld over de toewijsbaarheid van haar vorderingen onder de andere toepasselijke rechtsstelsels.¹⁷ Verder heeft Milieudefensie c.s. haar vorderingen niet voldoende onderbouwd met de stellingen die Milieudefensie c.s. in de dagvaarding heeft ingenomen.¹⁸ Dat geldt voor het gewijzigde petitum nog steeds. Het ontbreken van voldoende onderbouwing van de vorderingen van Milieudefensie c.s. brengt mee dat ook niet kan

---

¹⁶ Rb. Oost-Brabant 20 juli 2016, ECLI:NL:RBOBR:2016:3892, r.o. 4.3.

¹⁷ Onderdeel 3 CvA.

¹⁸ Onderdeel 5 CvA.

worden vastgesteld dat de belangen waarvoor de NGO's opkomen voldoende gelijksoortig zijn om deze te kunnen bundelen.

1.4 Geen sprake van gelijksoortige belangen die zich lenen voor bundeling op grond van art. 3:305a BW en efficiënte en effectieve rechtsbescherming mogelijk maken

16. Met deze collectieve actie beogen de NGO's in wezen op te komen voor de belangen van de hele wereldbevolking. Het gaat niet alleen om de huidige wereldbevolking, maar ook om "toekomstige generaties".¹⁹

(a) Zo stelt Milieudefensie bijvoorbeeld: "[h]et oplossen en voorkomen van het klimaatprobleem en milieuproblemen in het algemeen en de verduurzaming van de samenleving, alles op mondiaal, landelijk, regionaal en lokaal niveau en zowel voor huidige als toekomstige generaties, zijn belangen die Milieudefensie zich blijkens het bovenstaande in (statutair) woord en daad aantrekt en die zij daarom tot haar belangen mag rekenen. Met haar rechtsvordering tegen Shell komt Milieudefensie op voor deze in haar statuten omschreven collectieve (rechts)belangen"²⁰ (onderstreping toegevoegd, advocaten).

(b) Stichting Both Ends benadrukt haar statutaire doelstelling van "het bijdragen aan en het bevorderen van een verantwoord natuur- en milieubeheer wereldwijd", beschrijft dat haar werkveld zich uitstrekt tot het aanspreken van partijen "op lokaal, nationaal en internationaal niveau" als het gaat om "beleid en bedrijfsactiviteiten die problemen veroorzaken voor mens en milieu in met name ontwikkelingslanden". Zij wil de vorderingen dus voorleggen "tot bescherming van de maatschappelijke belangen die Both ENDS blijkens haar statuten beoogt te behartigen".²¹

---

¹⁹ Randnummer 286 Dagvaarding.

²⁰ Randnummer 155 Dagvaarding.

²¹ Randnummers 234, 240 en 254 Dagvaarding.

- (c) Stichting ActionAid heeft als statutair doel als eerste om "*[b]ij te dragen aan de bestrijding aan armoede en onrecht in de wereld. Afrika heeft daarbij de speciale aandacht*", zij helpt naar eigen zeggen "*mensen in ontwikkelingslanden op te komen voor hun rechten*", en wil dan ook in deze procedure meedoen die "*strekt tot de bescherming van de maatschappelijke belangen die ActionAid blijkens haar statuten beoogt te behartigen*".²²

Bovendien richt de collectieve actie zich tegen de wereldwijde activiteiten van Shell.

17. Hiermee is gegeven dat de belangen waarvoor de NGO's opkomen onvoldoende gelijksoortig zijn om deze te kunnen bundelen.
18. De inzet van de vorderingen van de NGO's is dat wordt vastgesteld dat RDS onrechtmatig handelt, kort gezegd vanwege de aan haar toegerekende uitstoot van CO₂ reeds nu en in ieder geval in 2030 als RDS er niet voor zorgt dat die uitstoot in 2030 is gereduceerd op de door eisers gevorderde wijze. De vraag of sprake is van onrechtmatig handelen door RDS in verband met de wereldwijde activiteiten van Shell laat zich echter niet voor de gehele wereldbevolking gemeenschappelijk beantwoorden.
19. Of een gedraging onrechtmatig is, kan immers niet in zijn algemeenheid worden beoordeeld, maar slechts in de specifieke context waarbinnen deze plaatsvindt en slechts in relatie tot een of meer bepaalde personen. Dat vergt een weging van alle bij het geval betrokken omstandigheden. De NGO's willen vastgesteld zien dat één private partij – RDS – onrechtmatig handelt en wordt bevolen de maatregelen tegen klimaatverandering te nemen die de NGO's nodig achten. Of die vorderingen toewijsbaar zijn, laat zich niet hetzelfde beoordelen voor de hele wereldbevolking. Daarvoor zijn de verschillen in omstandigheden tussen mensen te groot.
20. De voor de beoordeling relevante feitelijke omstandigheden van de personen die behoren tot de achterban zullen in ieder geval van land

---

²² Randnummers 268, 272 en 284 Dagvaarding.

tot land verschillen, en overigens ook regionaal en lokaal. Zoals RDS in haar openingspleidooi verder heeft toegelicht, spelen bij de vraag naar de toewijsbaarheid van de vorderingen, naast het belang van het voorkomen van klimaatverandering, ook talloze andere belangen. Die andere belangen moeten ook worden meegewogen, maar zijn niet voor iedereen op aarde hetzelfde. Al deze belangen en de afweging die daartussen moet worden gemaakt verschilt van land tot land en daarmee van persoon tot persoon. Al die omstandigheden zijn relevant voor de beoordeling van de vorderingen van de NGO's.

21. RDS zal dat illustreren aan de hand van de Kelderluikfactoren waarop eisers zich ter staving van hun vorderingen beroepen. De Kelderluikfactoren omvatten vier elementen: (1) de kans op schade, (2) de aard en ernst van de eventuele schade, (3) de aard van de gedraging inclusief het nut van de activiteit en (4) de bezwaarlijkheid en gebruikelijkheid van het nemen van voorzorgsmaatregelen. De Kelderluiktoets moet plaatsvinden aan de hand van de relevante omstandigheden van het geval. Bovendien staan de Kelderluikfactoren niet op zichzelf en moeten zij in onderling verband worden gezien. Zo zal in het algemeen gesproken het nemen van voorzorgsmaatregelen minder snel worden aangenomen als de kans op ernstige schade klein is, dan wanneer die kans groter is. De verschillen in de omstandigheden tussen personen die behoren tot de achterban van de NGO's zijn echter veel te groot om die afweging in het kader van één collectieve procedure te kunnen maken.
22. Afhankelijk van de locatie en de personen die het aangaat, kan bijvoorbeeld de aard van de gedraging en het nut van de activiteit meer gewicht in de schaal leggen. RDS heeft in de CvA al een aantal voorbeelden genoemd over de belangen die daarbij spelen en voor de beoordeling relevant zijn. Denk aan de situatie in een ontwikkelend land waar nog geen toegang tot energie bestaat, of de energiebehoefte toeneemt en de levering van energie bijdraagt aan verhoging van de levensstandaard. Een ander voorbeeld is de situatie van mensen in ontwikkelende landen die ernstige gezondheidsschade oplopen door te stoken met materialen zoals hout, houtskool en mest,

terwijl bijvoorbeeld elektriciteit en gas aanzienlijk schoner en daarmee beter voor de gezondheid is. Zoals de IEA rapporteert:²³

"Around 850 million people in sub-Saharan Africa rely on the traditional use of biomass, cooking with inefficient stoves, while another 60 million rely on kerosene or coal to meet their daily energy needs. Cooking with polluting fuels and stoves has major health and environmental consequences, and was linked to almost 500 000 premature deaths in 2018. Less than 200 million people in sub-Saharan Africa currently have access to cleaner options such as liquefied petroleum gas (LPG), natural gas, electricity or improved biomass stoves."

23. Als het gaat om levering van fossiele brandstoffen in die gevallen, worden de aard van de gedraging en het nut daarvan ingekleurd door dat soort omstandigheden en dat heeft direct invloed op de beantwoording van de vraag of sprake is van onrechtmatig handelen. Daarnaast kan worden gedacht aan leveringen van fossiele brandstoffen aan sectoren die ook een belangrijk en onmisbaar maatschappelijk nut dienen maar voorlopig afhankelijk zullen blijven van fossiele brandstoffen. RDS noemde dat tijdens het openingspleidooi de 'hard to abate' sectoren. Het gaat om sectoren zoals de luchtvaart en bedrijven die staal en beton produceren en alleen met fossiele brandstoffen de voor het productieproces vereiste hoge temperaturen kunnen genereren.²⁴ Ook een dergelijke omstandigheid zal moeten worden meegewogen in de beoordeling van de rechtmatigheid van het handelen van RDS. En hoe te denken over landen waar een groot deel van de energievoorziening nog op steenkool is gebaseerd, zoals in Polen en Indonesië? Vanochtend hebben wij al een scenario genoemd waarin juist afscheid van kolencentrales zonder CCS een belangrijke rol vervult tussen nu en 2030.²⁵ Als die landen afscheid nemen van steenkool omdat de CO₂-emissies daarvan relatief groot zijn, hoe moet het nut van de activiteit

---

²³ **Productie RK-33**, IEA, World Energy Outlook 2019, p. 399 en p. 422 e.v.

²⁴ Randnummer 349 CvA.

²⁵ Randnummer 24 Pleitnota Deel I RDS.

dan worden gewogen als zij olie en gas inzetten zoals Shell die kan leveren?

24. Een ander voorbeeld dat illustreert waarom de individuele omstandigheden van belang zijn, is de kans op schade, en de aard en omvang van eventuele schade als gevolg van klimaatverandering. De dreiging, aard en ernst van het risico van klimaatverandering is niet overal op aarde hetzelfde. De risico's in het ene land kunnen afwijken van de risico's in een ander land. De situatie in Nederland is bijvoorbeeld niet hetzelfde als de situatie in de Verenigde Staten, Ethiopië, Australië of Bangladesh, om maar een paar voorbeelden te noemen. De kans op schade en de aard en ernst daarvan, raakt vervolgens weer aan een van de andere Kelderluikfactoren, namelijk de vraag in hoeverre het treffen van voorzorgsmaatregelen door de aangesproken partij te bezwaarlijk is om van haar te vergen.
25. Relativiteit is een ander element dat het aannemen van gelijksoortigheid problematisch maakt. In de westerse wereld worden juist recent veel meer SUVs verkocht met een hoog energieverbruik, zoals wij vanochtend al vermeldden. Soortgelijke voorbeelden heeft RDS al in de CvA genoemd.²⁶ De producties van eisers bevatten verder verschillende voorbeelden van significante verschillen tussen landen. RDS noemde vanochtend het voorbeeld van Brazilië, dat niet alleen delen van de Amazone ontgint zoals vanochtend vermeld, maar ook aanzienlijk meer emitteert dan voorzien in de *nationally determined contributions* onder de Overeenkomst van Parijs.²⁷ Er zijn significante verschillen tussen personen en landen, en dat is relevant voor de beoordeling van de relativiteit.
26. Deze voorbeelden illustreren dat eisers in de dagvaarding een abstract en eendimensionaal beeld hebben geschetst van de klimaatproblematiek en ten onrechte hebben gesuggereerd dat de impact en daarvan voor iedereen op aarde hetzelfde is en dat ook de aanpak ervan in het licht van de belangen van iedereen op aarde hetzelfde moet zijn, namelijk dat RDS moet zorgen voor de reductie van CO₂-emissies die wordt gevorderd. Dat is niet het geval en

---

²⁶ Randnummer 568 e.v. CvA.

²⁷ Productie MD-274, p. 10 en 13.

daarmee wordt voorbijgegaan aan alle diversiteit en complexiteit die wereldwijd speelt als het gaat om de aanpak van klimaatverandering en bovendien aan de verschillen tussen continenten, landen en regio's binnen landen.

27. De feiten en rechtsvragen die bij de vorderingen spelen laten zich dan ook niet zo veralgemeniseren dat in één procedure over de beweerde onrechtmatigheid van de gedragingen van RDS wereldwijd geoordeeld kan worden. Of sprake is van onrechtmatig handelen van RDS jegens de belanghebbenden waarvoor de NGO's stellen op te komen, kan niet in abstracto en zonder acht te slaan op de verschillende individuele omstandigheden worden beoordeeld.
28. Dat is wel wat de NGO's in wezen van de rechtbank vragen door de wereldwijde activiteiten van Shell aan de orde te stellen met het oog op de belangen van de hele wereldbevolking. De afweging van omstandigheden die nodig is voor de beoordeling van de in deze zaak ingestelde collectieve actie, kan in het kader van een procedure die is aangespannen door Nederlandse partijen voor de Nederlandse rechter niet worden gemaakt. Dat art. 3:305a BW onder omstandigheden de mogelijkheid biedt vorderingen in te stellen ten behoeve van diffuse belangen en op zichzelf geen representativiteitseis stelt, maakt dat niet anders. Het probleem in deze collectieve actie zit er immers in dat de omstandigheden binnen de achterban van de NGO's te veel verschillen. Bovendien kunnen individuele belanghebbenden zich in dit geval bij toewijzing van de bevelsvorderingen niet aan de gevolgen van de uitspraak onttrekken.²⁸
29. Tot besluit wijst RDS erop dat het punt van gelijksoortigheid van belangen in de Urgenda zaak niet op dezelfde manier speelde als in deze zaak. De discussie tussen de Staat en Urgenda was op het punt van ontvankelijkheid beperkt tot het verweer van de Staat dat de rechten op grond van art. 2 en 8 EVRM zich niet zouden lenen voor een bundeling in het kader van een collectieve actie. De Hoge Raad oordeelde onder verwijzing naar zijn oordeel dat de Staat op grond van art. 2 en 8 EVRM verplicht was tot het treffen van maatregelen tegen klimaatverandering en dat Urgenda zich op die uit art. 2 en 8

---

²⁸ Zie randnummers 351-356 CvA.

EVRM voortvloeiende positieve verplichting van de Staat kon beroepen. De bij die verplichting aan de orde zijnde belangen waren volgens de Hoge Raad voldoende gelijksoortig. De Hoge Raad overwoog:²⁹

"Urgenda kan als belangenorganisatie die in dit geding op de voet van art. 3:305a BW opkomt voor de belangen van de ingezetenen van Nederland jegens wie de hiervoor in 5.9.1 bedoelde verplichting geldt, een beroep doen op deze verplichting. De hierbij aan de orde zijnde belangen van die ingezetenen zijn immers voldoende gelijksoortig en lenen zich dan ook voor bundeling, zodat een efficiënte en effectieve rechtsbescherming ten behoeve van hen wordt bevorderd."

30. Het oordeel van de Hoge Raad over de gelijksoortigheid van belangen van de Nederlandse ingezetenen moet dus begrepen worden tegen de achtergrond van zijn oordeel dat de Staat jegens (de meeste van) zijn ingezetenen de uit art. 2 en 8 EVRM voortvloeiende verplichting heeft om passende maatregelen te nemen tegen klimaatverandering. Daaruit vloeit voort dat de betrokken belangen in de Urgenda-zaak voldoende gelijksoortig waren.
31. De discussie over de feitelijke en juridische vragen in Urgenda en de reikwijdte van de daarbij betrokken belangen waren daarmee veel nauwer dan de reikwijdte van de belangen die de NGO's in deze procedure aan de orde willen stellen. Stichting Urgenda kwam met haar vorderingen immers op voor de belangen van de huidige bewoners van Nederland gebaseerd op een positieve verplichting van de Staat op grond van art. 2 en 8 EVRM, en beperkt tot het handelen van de Nederlandse Staat op zijn eigen grondgebied. Wat in deze procedure wordt voorgelegd aan de rechter is om de al genoemde redenen wezenlijk anders, want complexer en uitgebreider. De NGO's komen immers op voor iedereen ter wereld, en dat betekent dat de omstandigheden van de mensen in hun achterban op allerlei fronten uiteenlopen. De vorderingen hebben richten zich op wereldwijde activiteiten van Shell. De relevante belangen van de achterban van de NGO's zijn daardoor veel diverser dan die van de achterban van

---

²⁹ HR 20 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:2006 (*Urgenda*), r.o. 5.9.2.

Urgenda, en de feitelijke en juridische afwegingen die zouden moeten worden gemaakt veel diverser en onvoldoende gemeenschappelijk. Dat gegeven maakt dat de belangen in deze collectie actie onvoldoende gelijksoortig zijn en niet tot efficiënte en effectieve rechtsbescherming leidt, zoals art. 3:305a BW wel vereist.

1.5 Conclusie

32. RDS concludeert dat vanwege het gebrek aan gelijksoortigheid van belangen dat bij de collectieve actie van de NGO's betrokken is, de NGO's niet in die actie kunnen worden ontvangen. Mocht de rechtbank de NGO's toch ontvankelijk achten, dan is de consequentie daarvan dat de particuliere eisers niet in hun vorderingen kunnen worden ontvangen vanwege gebrek aan belang.

* * * * *